

full de càlcul

Inflació: evolució, causes i solucions

vista prèvia >

La recuperació econòmica després de la pandèmia de la Covid-19 semblava que havia d'obrir un nou cicle. Però una crisi econòmica, produïda per diversos factors, ha impactat de nou al món. Un dels seus elements principals és una elevada inflació com feia dècades que els països occidentals no veien. Una major regulació de sectors productius i una major inversió pública són algunes de les mesures proposades per fer front a aquesta escalada de preus.

**Ferran Elias,
David Palomera,
Marc Riudavets,
Enric Vila**

Economistes de l'Espai 08

@espaizerovuit

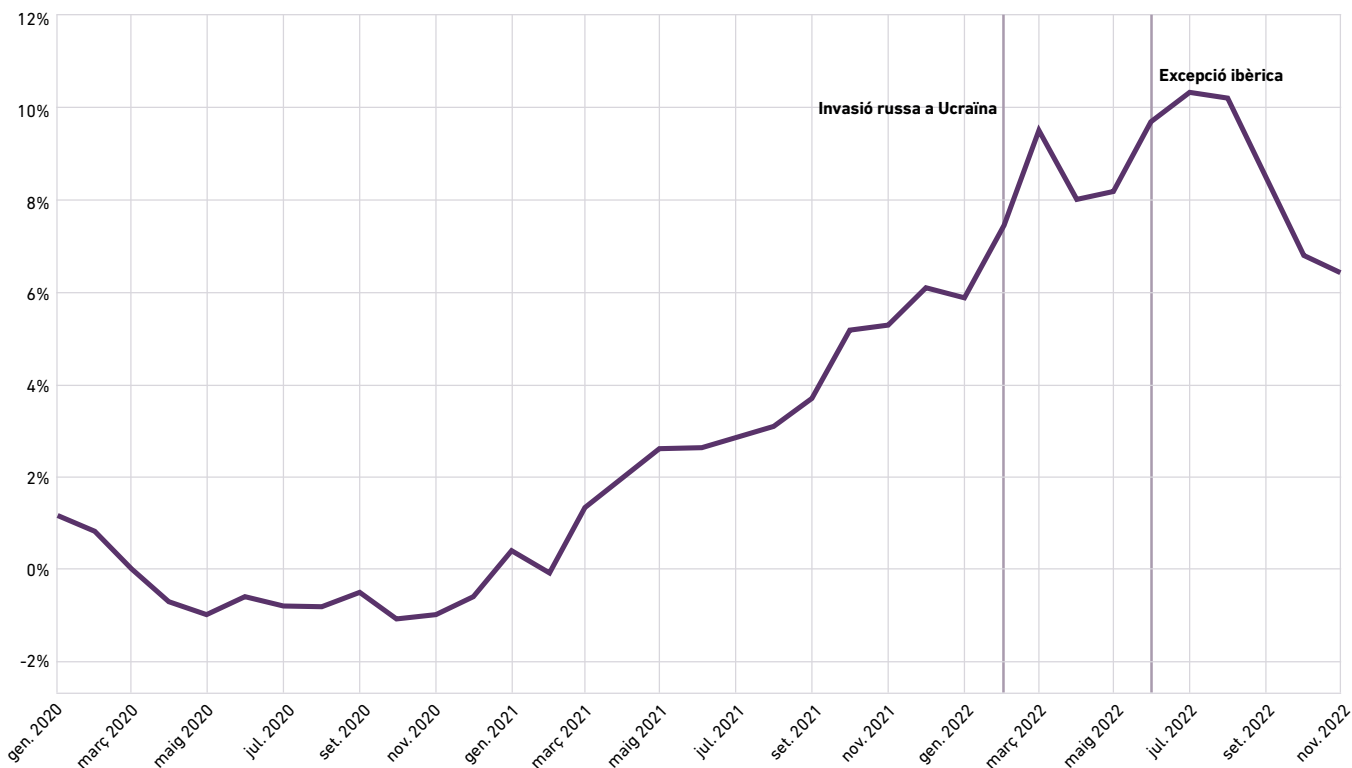
Diagnosi: evolució i orígens de la inflació

Entre el 2021 i el 2023, els països d'alts ingressos estan patint un epi-

sodi inflacionari que feia dècades que no es produïa. Des de principis del 2021, s'està produint un encariment general del cost de la vida, agreujat especialment des de principis del

2022 per la invasió russa a Ucraïna — amb el consegüent impacte en el preu de l'energia— i una situació especialment inestable en els mercats globals d'aliments. Ens hem de remuntar a la

Figura 1
Evolució de la inflació interanual a Catalunya, 2020-2022 (%)

Font: INE, @espaizerovuit.

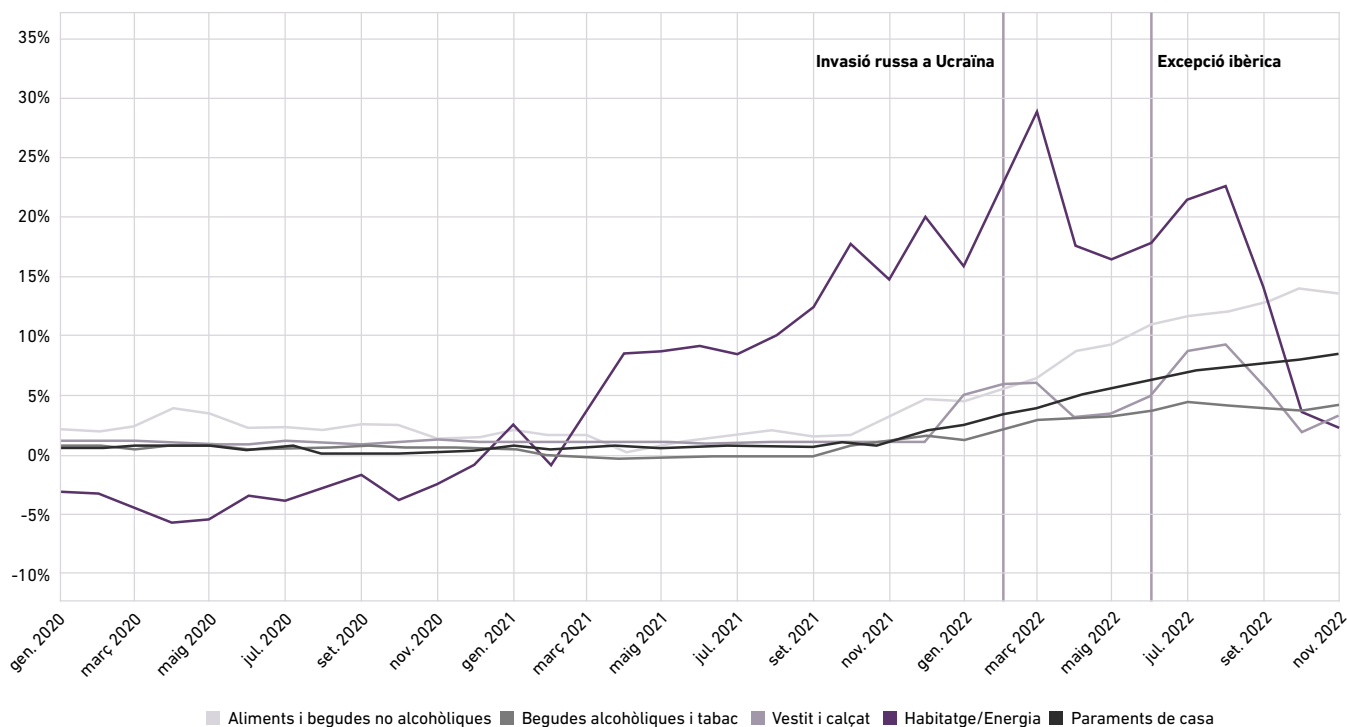
La inflació era quelcom que havia desaparegut de l'esfera econòmica durant les últimes dècades

dècada de 1970 durant la crisi global del petroli per trobar uns increments de preu sostinguts en el temps com els que estem vivint actualment. La inflació era quelcom que havia desa-

paregut de l'esfera econòmica durant les últimes dècades, però ha tornat amb força i això obliga a obrir debats necessaris sobre com es gestiona i com se'n distribueixen els impactes.

Abans, però, és rellevant donar un cop d'ull a les dades per veure com ha estat aquesta evolució recent de preus, quins sectors han estat més afectats, i com es compara la situa-

Figura 2
Inflació interanual en béns a Catalunya, 2020-2022 (%)

Font: INE i Ministeri de treball, @espaizerovuit.

Els augments tan elevats de preus de consum relacionats amb l'habitatge i l'electricitat són encara més preocupants

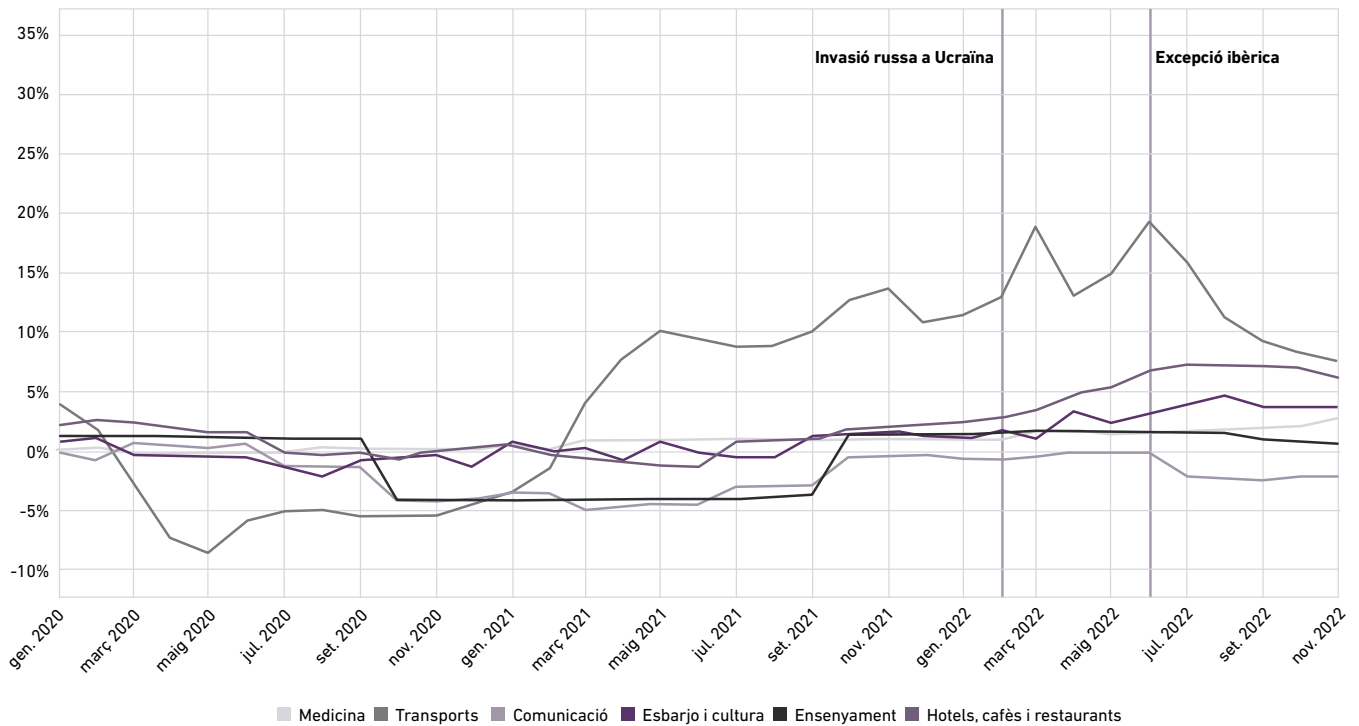
ció catalana respecte al marc espanyol i europeu. La figura 1 presenta l'evolució de l'índex general de preus del consum —el conegut IPC— per a Catalunya entre el gener del 2020 i el

desembre del 2022. Les figures 2 i 3 presenten l'evolució de preus segons diverses categories de béns i serveis. Com es pot observar en la figura 1, s'identifiquen clarament tres etapes

diferents: durant el 2020, la inflació es mantenia al voltant del 0% o tenint, fins i tot, mesos deflacionaris. A partir de 2021 trobem un increment pronunciat de preus, a causa

Figura 3

Inflació interanual en serveis a Catalunya, 2020-2022 (%)

Font: INE i Ministeri de treball, @espaizerovuit.

Es produeix una caiguda de la inflació a partir d'agost de 2022, impulsada per l'aprovació el 29 de març del topall del gas

dels colls d'ampolla en les cadenes globals de valor per la Covid-19, amb pic important a partir de febrer de 2022, amb la invasió russa a Ucraïna. Finalment, es produeix una caiguda de la inflació a partir d'agost de 2022, impulsada per l'aprovació el 29 de març del topall del preu del gas en el mercat de l'electricitat majorista espanyol i portuguès.

Si observem les subcategories de l'IPC, trobem que en la figura 2 destaca l'evolució profundament alcista dels béns relacionats amb l'habitatge —que inclou totes les despeses energètiques, com el gas o l'electricitat.¹ Aquesta sèrie va creuar el topall d'un 5% d'inflació interanual el març del 2021 i no va tornar a estar-hi per sota fins al propassat octubre del 2022, arribant alguns mesos a marcar una inflació interanual propera al 30%. Dins d'aquesta categoria, el preu de l'electricitat i el gas va arribar a créixer fins a un 28% interanual el març de 2022, per caure aproximadament 20 punts percentuals el novembre del

1 Això té la seva causa en l'augment del preu del gas en el mercat elèctric, que a causa del seu sistema marginalista va fer passar el preu majorista de l'electricitat de 90 MWh a l'estiu de 2021 a més de 200 MWh a l'hivern de 2022.

mateix any, sent l'augment d'aquest cost la principal causa de l'acceleració de la inflació en tota l'economia. Ara bé, els preus de lloguer d'habitatge continuen creixent de forma persistent i descontrolada, d'un 4,6% interanual el març de 2022 a un 6,2% el desembre de 2022.

Els augmentos tan elevats de preus de consum relacionats amb l'habitatge i l'electricitat són encara més preocupants tenint en compte que aquesta és la principal despesa de les llars —un 33,8% segons dades de l'INE de 2021. A més, aquest augment del preu del lloguer i l'electricitat és encara més preocupant per a les famílies més vulnerables, que gasten fins a un 50%, o més, de la seva renda en habitatge.² A més, a causa de la inflació del preu del gas i de l'electricitat, es van produir efectes de segona ronda en les cadenes de producció, que repercutien l'augment del preu de l'electricitat en els béns de consum final. Així, i també a conseqüència de la guerra d'Ucraïna i l'aturada de les exportacions d'uns dels «graners» de blat més importants del món, els

2 BANCO DE ESPAÑA, «Evolución reciente del mercado del alquiler de vivienda en España».

béns d'alimentació es troben durant aquest període —2021-2023— amb una inflació interanual del 15%, una xifra preocupant donada la importància que tenen en la despesa mensual de les famílies les compres relacionades amb l'alimentació.³

Fixant-nos en l'evolució de la inflació en el cas dels serveis —figura 3—, ens trobem una imatge molt similar a la que veïem amb la inflació pels béns de consum: un important episodi inflacionari que va afectar principalment el transport, que va patir també un augment del preu internacional del petroli, i un augment de preus més lleuger per a la resta de categories a partir de gener-febrer de 2022. També cal destacar que els preus del transport van créixer a un ritme més moderat a partir de l'estiu de 2022, un fet segurament produït per la caiguda del preu internacional dels carburants, l'excepció ibèrica i els descomptes al transport públic.

Una comparativa interessant, però, la trobem si analitzem l'evolució

3 La despesa en alimentació representa un percentatge creixent de la despesa total de les llars a mesura que la renda de la llar disminueix.

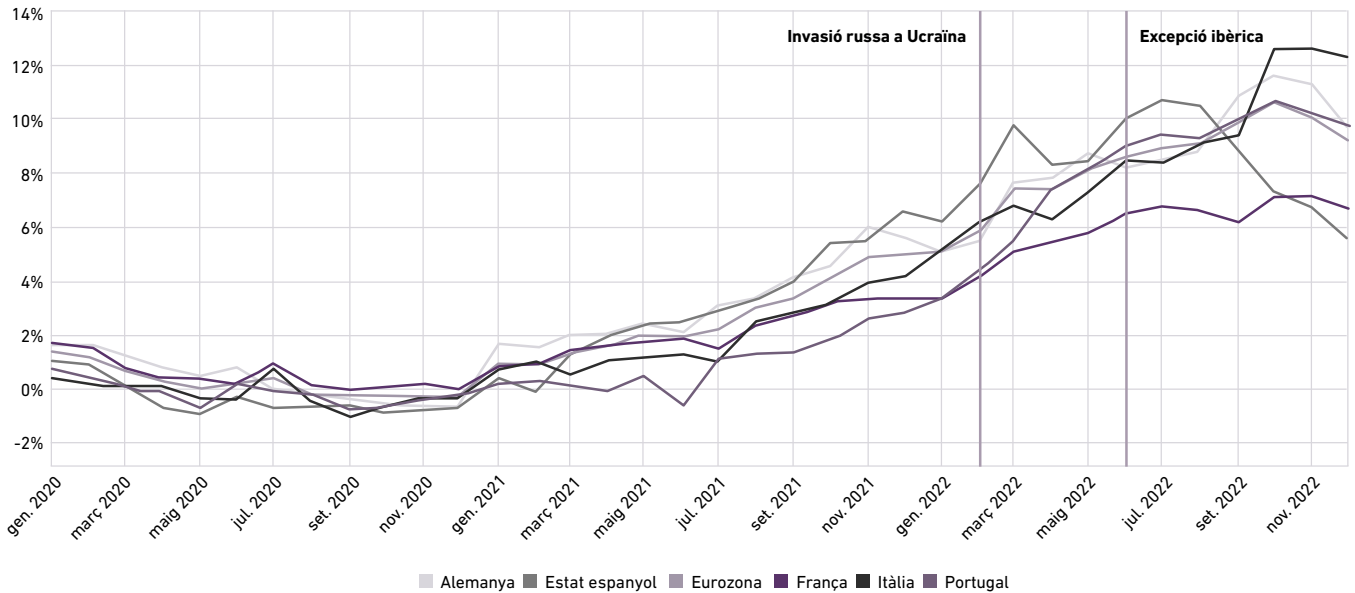
Els augments tan elevats de preus de consum relacionats amb l'habitatge i l'electricitat són encara més preocupants tenint en compte que aquesta és la principal despesa de les llars

del nivell de preus entre diversos estats europeus. La figura 4 presenta aquesta evolució i es pot veure com l'evolució és molt similar entre els països europeus analitzats —Alemanya, Estat espanyol, França, Itàlia, Portugal i el conjunt de l'eurozo-

na— fins a mitjans de 2022. A partir d'aquell moment es posa en marxa l'anomenada excepció ibèrica, el mecanisme de subvenció i contenció de preus del gas implementat per l'Estat espanyol i Portugal, prèvia negociació amb les institucions eu-

ropees. Com es pot observar, aquest mecanisme de topall de preus ha significat una reducció important del nivell de preus comparat amb la resta d'estats europeus, ja que ha permès un control sobre la despesa energètica que s'ha vist repercutida

Figura 4
Inflació interanual a l'Eurozona, 2020-2022 (%)

Font: Eurostat, @espaizerovuit.

Estem davant d'un episodi inflacionari molt puixant en comparació a la resta de la sèrie històrica

a escala general. Ara bé, l'efecte de segona ronda ha provocat que encara avui la inflació sigui persistent en sectors com el de l'alimentació.

L'anàlisi de les dades ens permet extreure algunes conclusions. La primera, estem davant d'un episodi inflacionari molt puixant en comparació a la resta de la sèrie històrica; la segona, les categories on hi ha hagut un major increment en els preus són les quatre més importants en termes de despesa de les llars: habitatge, energia, alimentació i transport; la tercera, polítiques com el control de preus o les subvencions han estat útils per revertir les pressions inflacionàries; la quarta, la inflació té l'origen en factors d'oferta, és a dir, encariment de matèries primeres importades —com el gas o el petroli—, la disrupció de les cadenes globals de valor per la Covid-19, la guerra a Ucraïna i la crisi geopolítica existent, i el poder de mercat de les empreses en molts àmbits de l'economia, el que els dona marges importants per augmentar preus.

De fet, un informe del Banc d'Espanya assenyalava que els marges de les empreses no financeres havien augmentat de mitjana un 21% durant

el 2022.⁴ En el cas de les empreses financeres van augmentar més i tot: un 31% de mitjana. Les dades de tributació de l'Agència Tributària mostren la mateixa tendència, si bé amb importants diferències entre sectors.⁵

La inflació, producte de conflictes inherents del capitalisme

L'augment dels preus dels productes primaris i intermedis importats, com el gas o el petroli, suposen una caiguda de la renda disponible total del país. En comparació a 2021, durant 2022 ha estat més car produir i, per tant, s'ha generat menys renda disponible a repartir entre els diferents actors econòmics. Ara bé, com es traslladen aquests augments de costos a la cadena productiva és el resultat d'un conflicte distribucional inherent a l'economia capitalista. Volem destacar tres principals conflictes distributius: 1) Entre empreses o sectors econòmics; 2) entre

4 YEBRA, «El Banco de España constata que los beneficios de las empresas han crecido siete veces más que los salarios».

5 FERRARI, «Los beneficios del comercio, los servicios, la restauración y la industria, en máximos».

empreses i consumidors; i 3) entre empreses i treballadors. En el primer cas, empreses de diferents sectors lluiten perquè sigui una altra part de la cadena productiva qui assumeixi els majors costos. Per exemple, les empreses elèctriques s'oposaven a l'excepció ibèrica perquè l'*statu quo* els proporcionava uns beneficis enormes a costa d'empreses d'altres sectors així com les llars. Tampoc cal oblidar aquí el conflicte entre el sector productiu i el sector rendista, el qual pot fer de lobby per a no veure disminuïdes les rendes que rep del lloguer de la terra, habitatge, oficines, o altres.

En el segon cas, una empresa pot traslladar la pujada dels seus costos de producció als preus finals dels béns i serveis que desenvolupa. La pujada dels preus finals depèn en bona part del poder de mercat que existeixi a cada sector. Dos exemples poden explicar l'argument. Per una banda, l'alta concentració en el sector de la logística facilita que grans empreses traslladin l'augment de costos a petits transportistes. Per altra banda, el poder de mercat dels supermercats i les grans cadenes de distribució facilita un augment de preus que perjudica els consumidors.

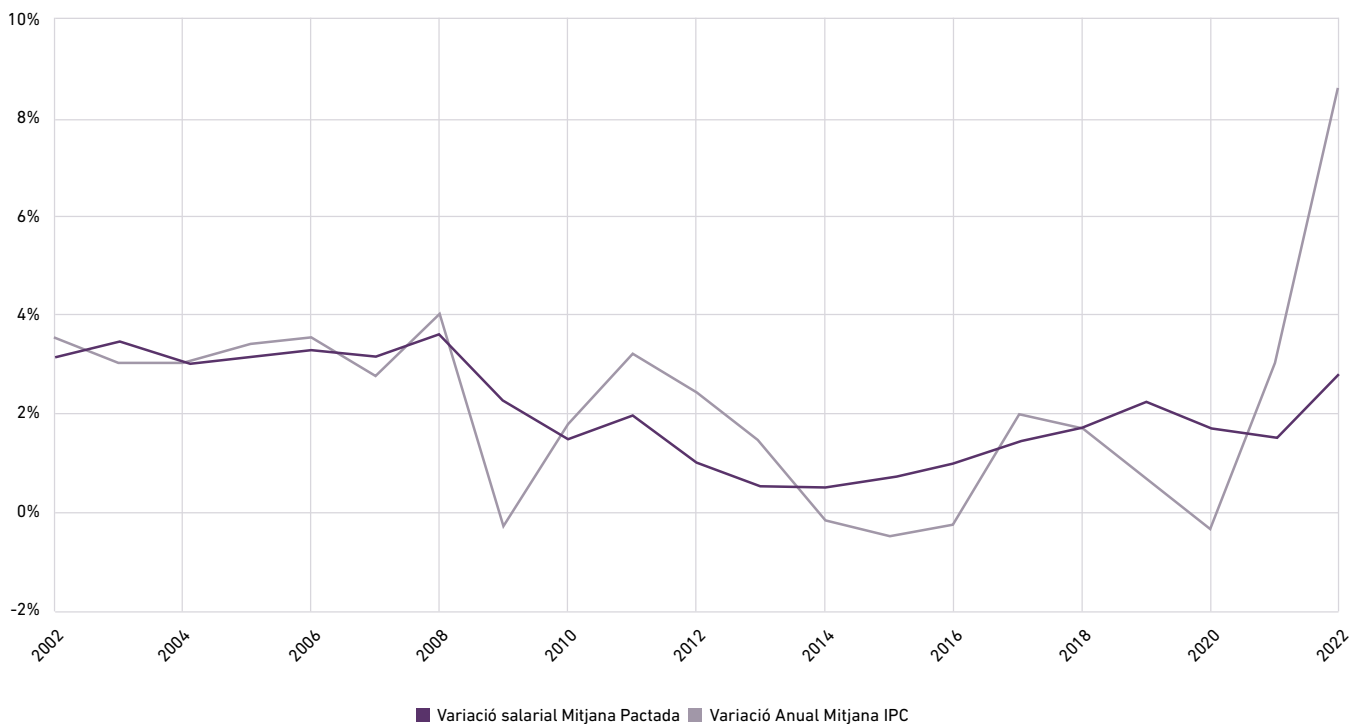
Les categories on hi ha hagut un major increment en els preus són les quatre més importants en termes de despesa de les llars: habitatge, energia, alimentació i transport

Finalment, hi ha el conflicte entre empresaris i treballadors. És important destacar que aquests últims són els que més poden patir les conseqüències negatives de la inflació.

Després de dècades de menysteniment de la importància de l'organització sindical i de la mobilització social per democratitzar la societat, els assalariats estan, malaurada-

ment, en una posició de debilitat per garantir que els seus salaris augmentin d'acord amb la inflació. Les organitzacions patronals han dedicat nombrosos recursos i energia

Figura 5
Evolució de la inflació i revisions salarials dels convenis col·lectius

Font: INE i Ministeri de treball, @espaizerovuit.

L'IPC s'ha mantingut molt per sobre de l'augment dels salaris segons els convenis pactats, que augmenten molt lentament

a evitar la pujada dels sous dels seus treballadors. Per exemple, el Banc d'Espanya i els mitjans de comunicació han destacat el perill de l'espiral preus-salaris. Segons aquesta teoria, davant d'un augment dels costos de producció o de la demanda, les empreses responen augmentant els preus. Aleshores, els treballadors reclamen un augment del salari que els permeti mantenir el poder adquisitiu. Això fa augmentar de nou els costos de producció i es reinicia el cicle. Segons aquesta anàlisi, aquesta dinàmica de preus segueix fins que un dels actors es veu forçat a acceptar una pèrdua de la seva capacitat adquisitiva.

Tot i que el perill de l'espiral de preus-salaris s'ha repetit molt, és important destacar que la realitat sembla anar per un altre camí. Com veiem en la Figura 5, l'IPC s'ha mantingut molt per sobre de l'augment dels salaris segons els convenis pactats, que augmenten molt lentament. Igualment, un document recent del Fons Monetari Internacional⁶ mostra que en els últims períodes inflacionaris no s'ha produït una espiral

preus-salaris. Per tant, més aviat sembla que l'ús d'aquest argument és una arma més dins del conflicte distributiu, que s'utilitza per descartar pujades salarials mitjançant arguments tècnics.

Polítiques contra la inflació en clau d'equitat

En aquesta secció presentem diferents opcions de política econòmica per reduir la inflació i repartir-ne els costos més equitativament. Començarem per la política monetària, per la importància que té per rebaixar la inflació. A continuació, parlem de polítiques que creiem que poden jugar un paper més interessant en aquesta tasca: política fiscal; supervisió i regulació de preus; relacions laborals i democratització de la producció; i política industrial.

Política monetària

La política monetària es considera una de les eines polítiques més importants per reduir la inflació. Aquesta és especialment efectiva quan la inflació es deu a un excés de

demanda. Per exemple, quan hi ha escalades de preus per augments de consum que pressionen l'oferta de béns i serveis sense que es pugui augmentar la producció. El problema en la situació del període 2022-2023 és que, com hem vist, l'origen de la inflació no està en la demanda, sinó en l'oferta. Pot un banc central, en un context com aquest, reduir la inflació augmentant els tipus d'interès? No. De fet, les mateixes autoritats monetàries europees s'han pronunciat en aquest sentit.⁷ En aquesta situació l'estratègia del Banc Central Europeu (BCE) consisteix a induir una recessió a la zona euro per fer caure la inflació. El BCE pot influenciar els tipus d'interès, però no té capacitat directa a l'hora de decidir els preus de l'energia o els de béns i serveis.

Per què, doncs, el BCE actua d'aquesta manera? Hi ha diferents motius. El primer, per mandat. L'objectiu del BCE és mantenir l'estabilitat de preus, agafant com a referència que la inflació es mantingui al voltant del 2%. Si la inflació sobrepassa aquest llindar,

6 ALVAREZ, (et al.). «Wage-Price Spirals: What is the Historical Evidence?».

7 YEBRA, «El BCE admite que las subidas de los tipos de interés no están bajando la inflación, pero amenaza con más aumentos».

Els agents que més es beneficien de les pujades dels tipus d'interès són els bancs i totes aquelles persones i empreses que tinguin estalvis

ha d'actuar. El segon, les pujades del tipus d'interès per part de la Reserva Federal dels EUA pressionen el BCE a fer el mateix per evitar una depreciació de l'euro respecte al dòlar. El tercer, la falta de desenvolupament d'altres eines, com una bona informació sobre els canvis de preus que permetin actuar de forma més precisa. El quart, i relacionat amb l'anterior, els dogmes existents respecte al control de preus, que dificulten la implementació d'eines polítiques que poden ser útils per resoldre una situació complexa. El cinquè, l'opacitat en què el BCE pren les decisions i la falta de democràcia en el si d'aquesta institució fa que no ponderi de la mateixa manera els guanyadors i els perdedors de les seves decisions.

Els agents que més es beneficien de les pujades dels tipus d'interès són els bancs i totes aquelles persones i empreses que tinguin estalvis. Per una banda, els bancs veuen com el negoci de les hipoteques es torna més profitós sense cap intervenció per part seva. Com diuen els economistes Paul de Grauwe (1946),⁸ i

Yuemei Ji, amb les seves polítiques els bancs centrals estan donant subsidis als bancs, que fan «beneficis mentre dormen». Per altra banda, la pujada dels tipus d'interès permet augmentar el rendiment dels estalvis. Qui en surt perdent? Tothom que necessiti accés a finançament veu com s'encareix l'accés a aquests recursos. Principalment, les persones amb hipoteques variables o les que volien accedir a una. I també les empreses que per invertir i millorar la seva capacitat productiva necessitaven un crèdit.

Política fiscal

En matèria de política fiscal, els governs de la UE, l'Estat espanyol —i Catalunya en els últims pressupostos de 2023— han aplicat mesures de major despesa pública en forma de transferències a llars amb menys ingressos, subvencions a indústries electro-intensives i al consum de carburants, o en inversió en energies renovables per a substituir el consum de gas.

També són destacables els nous impostos que a nivell estatal es van

aprovar gravant els beneficis extraordinaris dels oligopolis bancaris i energètics. Aquesta és una manera de contrarestar els beneficis caiguts del cel que reben aquests sectors i invertir els diners a alleugerir la càrrega inflacionària a altres sectors i persones més vulnerables. Per altra banda, també s'han aprovat rebaixes de l'IVA d'alguns béns considerats bàsics. Creiem que, malgrat la popularitat de la proposta, aquesta és una mesura que pot no aconseguir l'objectiu desitjat i que, a més, té l'efecte de reduir els ingressos governamentals, el que a la vegada redueix la capacitat d'incidència del pressupost públic. Les rebaixes de l'IVA no tenen per què ser del tot efectives, ja que les empreses poden apropiarse de la rebaixa i augmentar els seus beneficis, sobretot en aquells sectors en què les empreses no competeixen via preus.⁹

Supervisió i regulació de preus

Davant de les limitacions de la política monetària, i d'algunes de les

8 DE GRAUWE; JI, «Monetary policies that do not subsidise banks».

9 BENZARTY (et al.), «What goes up may not come down: Asymmetric incidence of value-added taxes».

El primer pas per a poder realitzar una major supervisió del preu dels aliments seria disposar de dades de preus i costos actualitzades de la cadena de valor

mesures fiscals, per restringir els augments de preus, volem proposar eines que amplii la capacitat dels governs per distribuir els costos de la inflació. Concretament, polítiques més quirúrgiques i democràtiques que les que s'han fet fins ara, i que permetin mantenir i inclús recuperar el poder adquisitiu de les treballadores. Una de les nostres principals receptes és la supervisió i la regulació de preus en sectors estratègics que no funcionin sota regles de competència i bona conducta.

En el cas de la regulació de preus, ja hem vist que el topall sobre el preu del gas ha sigut una mesura efectiva en la reducció del preu de l'electricitat i de la inflació. En aquest cas, les centrals de cicle combinat són compensades segons el preu majorista internacional de gas, compensació que ha repercutit en la factura dels consumidors. Ha sigut una mesura efectiva que ha aconseguit reduir la inflació mantenint fins i tot els marges de benefici de l'oligopoli elèctric. La UE ha arribat a un acord per implementar un topall del gas a 180 €/MWh, molt per sobre dels 40-70 €/MWh que es van fixar a la península Ibèrica. Per tant, caldria mantenir el

mecanisme ibèric perquè no es tornessin a disparar els preus energètics per culpa de l'augment del preu del gas.

Una altra àrea en què una bona regulació de preus seria beneficiosa és l'habitatge de lloguer. Catalunya té experiència en aquest àmbit, amb l'aprovació el 2022 de la Llei de Regulació del lloguers, tot i que el govern espanyol l'ha portat al Tribunal Constitucional, i val molt la pena treure'n coneixements. Aquesta llei ha generat un gran debat i ha posat en alerta a diversos sectors. Els arguments en contra de la llei de regulació de lloguers catalana, centrats sobretot en el fet que es reduiria l'oferta disponible d'habitatge, es presenten com si fossin proves irrefutables que aquestes polítiques no funcionen. En alguns articles publicats s'apunta, en primer lloc,¹⁰ al fet que els habitatges de lloguer que estaven per sota de l'índex de referència van experimentar una alça de preus. Tot i ser un resultat plausible, és molt fàcil d'ajustar amb un parell de modificacions a la llei.

10 MONRAS; MONTALVO, «The effect of second-generation rent controls: new evidence from Catalonia».

Primer, tots aquells pisos per sota de l'índex de referència no haurien de poder pujar el seu preu a no ser que facin reformes que millorin el pis. I segon, l'índex s'hauria d'utilitzar només per reduir els preus dels habitatges que estiguin per sobre. El segon argument que s'insereix per rebutjar aquesta mesura és que l'oferta de pisos per sobre de l'índex va caure. Aquí són importants un parell d'apreciacions. Per una banda, podria ser que uns quants habitatges es passessin al lloguer turístic, perquè és molt probable que el control en aquest tipus d'activitats fos molt millorable. Per tant, caldria augmentar el control d'aquest tipus d'activitats. Per altra banda, podria ser que alguns propietaris venguessin els seus pisos al no poder llogar-los al preu que desitjaven. En realitat, una resposta d'aquest tipus és, al nostre entendre, un dels objectius d'aquest tipus de polítiques. Per què? Perquè aleshores els governs poden adquirir aquests habitatges i augmentar el parc públic d'habitatge de lloguer i transformar encara més radicalment aquest sector en benefici dels llogaters, el grup més vulnerable en aquest cas.

Els problemes de la política de regulació han vingut quan aquests no han contemplat els costos de producció i quan no s'han facilitat la inversió en el sector

Un altre sector estratègic és el de l'alimentació. De fet, hi ha hagut propostes per actuar, com la creació d'una cistella bàsica d'aliments. Per assolir aquest objectiu és imprescindible millorar la recollida de dades dels preus. El Ministeri d'Agricultura de l'Estat espanyol treballa en aquest sentit, però d'una manera limitada. Per exemple, disposa de l'Observatori de la Cadena d'Alimentació, que publica preus d'origen i destí, però només per un nombre limitat de productes. A més, el preu de destí només inclou el preu majorista i no el preu final que paga el consumidor. El primer pas per a poder realitzar una major supervisió del preu dels aliments seria disposar de dades de preus i costos actualitzades de la cadena de valor. A Catalunya, l'Autoritat Catalana de la Competència podria assumir aquest rol, si bé caldria dotar-la de més recursos humans i tècnics. Aquesta podria treballar de forma coordinada amb la Comissió Nacional de Mercats i de la Competència.

Actualment, també han sortit idees interessants des dels EUA. El maig de 2022 es va presentar una proposta de llei que buscava crear una

comissió de control i regulació de preus.¹¹ La comissió, entre altres mesures, hauria de fer recomanacions al president d'intervencions allà on trobés que hi ha augments de preu que no es troben justificats econòmicament, sobretot per part de grans empreses. Els sectors a vigilar no només serien els que ja hem esmentat, com l'alimentació, l'energia o l'habitatge, sinó que també es podria crear un catàleg de preus considerats sensibles socialment, o estratègics segons les capacitats productives del país. A més, la proposició de llei vigila que no es perverteixi la comissió. Per això, el seu consell assessor inclouria per exemple experts/es en regulació de preus, sindicats, petites empreses... però no hi estarien les grans empreses, per evitar conflictes d'interès. Igualment, la proposició també establiria que les regulacions de preus mai poden jugar un paper en reduir o congelar els salaris.

Hi ha veus que posaran el crit al cel perquè una regulació de preus podria provocar desproveïment de béns

11 US CONGRESS, «Emergency Price Stabilization Act of 2022».

i establir preus que no cobreixen costos. No obstant això, hi ha importants contraarguments a aquesta visió simplista. Primer, una correcta supervisió i regulació en sectors estratègics hauria de tenir en compte els costos en la cadena productiva i actualitzar els preus recomanats periòdicament per tenir presents les necessitats dels productors. Els problemes de la política de regulació han vingut quan aquests no han contemplat els costos de producció i quan no s'ha facilitat la inversió en el sector. De fet, com recull la proposta dels EUA esmentada abans, en fer extensiva la regulació a sectors estratègics productius i productes intermedis es podria inclús reduir els costos de producció en la cadena de valor, alliberant recursos per a la inversió i la innovació mentre es contenen els beneficis excessius d'intermediaris i empreses amb poder de mercat.

A més, ja existeixen nombroses regulacions de preus en funcionament. Tenim un cas il·lustratiu amb la compra de mascaretes durant la primera onada de la Covid-19. Llavors es va limitar el preu per a evitar l'especulació enfront l'es-

Un altre exemple amb múltiples instàncies de control de preus serien nombrosos productes mèdics, béns considerats essencials per a la vida

cassetat d'aquest bé. La mesura va arribar entre auguris terrorífics de sectors liberals. Malgrat això, no van mancar mascaretes, es va avançar en la producció estatal i les llars van poder dedicar els seus recursos a altres productes essencials. Un altre exemple amb múltiples instàncies de control de preus serien nombrosos productes mèdics, béns considerats essencials per a la vida.

Relacions laborals i democratització dels processos productius

En un context de conflicte distributiu, un element clau que determina com s'acaben repartint els costos són els mecanismes institucionals amb què compta cada actor per defensar els seus interessos. Per això, és important dotar els treballadors, tant al sector públic com en àmbits estratègics, amb eines que puguin defensar aquests interessos.

Les mesures de negociació col·lectiva haurien de recuperar la capacitat de negociació i participació de treballadors/es per a assolir un sou més just. Les mesures podrien ser de mínims, incidint en una major

transparència, informació i participació en els comitès d'empresa, o mesures més ambicioses com una participació en els òrgans de consell i direcció, o una participació directa en els beneficis i accions de les empreses. Una política de mínims, per exemple, seria que les empreses subcontractades siguin remunerades segons el conveni col·lectiu de l'empresa matriu. Una més ambiciosa, és la proposta de Thomas Piketty (1971), que planteja que els representants dels treballadors haurien de tenir una participació d'un 50% als consells d'administració de les empreses i el 50% del dret de vot dels accionistes.¹²

En segon lloc, perquè el repartiment dels costos de la inflació sigui més equitatiu, és important que l'Estat compti amb una major participació en la producció de béns i serveis. El cas del transport públic és un bon exemple, ja que l'Estat ha pogut prendre mesures antiinflacionàries contundents a través de la gratuïtat del servei de Renfe de curta i mitjana distància i

del 20-50% de descompte al transport públic urbà i interurbà. Un altre exemple el trobem en el cas de l'electricitat a França. En aquest país, malgrat l'augment del preu majorista de l'electricitat, les factures elèctriques no han pujat en la mateixa mesura gràcies a la participació pública en la producció d'electricitat i la regulació del preu final que arriba al consumidor. Així, els costos han sigut absorbits per la despesa pública, repartint el cost de l'augment del preu del gas a través de la tributació progressiva que fa l'Estat. Les mesures que redueixen la factura elèctrica s'haurien d'acompanyar de millores en l'eficiència energètica, per evitar que l'abaratiment promogui usos ineficients de l'energia. En el cas de Catalunya i l'Estat espanyol, les institucions públiques poden recuperar poder en el sector energètic evitant la renovació de les concessions de les hidroelèctriques i impulsant empreses públiques d'energia.

Política industrial

Davant una inflació de costos és justament el finançament i la inversió en canvis productius el que pot alleugerir a mitjà termini aquestes

¹² PONCE DE LÉON, «Thomas Piketty: 'Un solo accionista no debería tener más del 10% de los derechos de voto en una gran empresa'».

L'encariment dels productes que provenen de les cadenes de valor globals planteja la possibilitat de substituir la seva importació per la producció local

pressions, inclosa la inversió en energies renovables per deslligar-se del gas. La pujada dels tipus d'interès aprovada pel BCE no ajuda a avançar en aquesta direcció, ja que encareix i, per tant, limita les inversions. Com a alternativa, les institucions públiques poden contribuir a desenvolupar programes ambiciosos amb l'objectiu d'assolir una menor dependència fòssil. Per posar un exemple d'Ian Gough:¹³ el govern podria implementar un programa que combinés objectius de reducció de combustibles fòssils i reducció de la pobresa energètica. Com? Invertint en la millora de l'eficiència energètica de les llars amb menys ingressos. A més, missions com aquesta tenen l'avantatge que generen feines locals i ajuden a desenvolupar el teixit productiu.

Per altra banda, l'encariment dels productes que provenen de les cadenes de valor globals planteja la possibilitat de substituir la seva importació per la producció local. Per tant, hi ha oportunitats de relocalit-

zar processos productius i enfortir el teixit industrial català. Per això, però, cal també acompanyament públic. Per exemple, a través de bancs de desenvolupament públics i polítiques reguladores concretes, com s'ha fet tradicionalment a països industrials com Alemanya, Japó o Taiwan. En canvi, a l'Estat espanyol hi ha hagut una tradició de facilitar la deslocalització d'empreses i privatització en sectors estratègics per produir i extreure rendes allà on la mà d'obra era més barata i en el Sud Global. Així, ens hem especialitzat a potenciar grans empreses i oligopolis capaços de gestionar cadenes de valor globals en sectors com l'energètic, telecomunicacions, construcció o finances, però que no s'han preocupat de potenciar, formar i donar feina a la gran quantitat d'enginyeres, químiques, arquitectes... que s'han format aquí.

Conclusions: dotar-nos d'eines per un futur inflacionari

En aquest article, hem analitzat les causes de la inflació actual i proposat una sèrie de mesures macroeconòmiques i microeconòmiques

amb dos objectius principals: reduir la pressió alcista de preus i repartir equitativament els seus costos. A més a més, creiem que les eines de política econòmica que hem proposat en aquest article són també rellevants en el context d'emergència climàtica en el que ens trobem. Com alerta el mateix BCE, hi ha quatre fonts de pressió inflacionària estructural que caldrà tenir en compte.¹⁴

Primer, tenim la inflació provocada per la dependència dels combustibles fòssils, que ens fa fràgils davant d'augment de preu i la nostra incapacitat present de substituir-los per fonts d'energia renovable.

Segon, la inflació verda. La transició energètica realitzada a la vegada per tots els països provocarà possibles colls d'ampolla en la provisió de matèries primeres i productes intermedis, el que farà que augmentin els costos.

Tercer, la inflació climàtica. Les conseqüències del canvi climàtic, com les sequeres i els incendis, provo-

13 GOUGH, *Heat, Greed and Human Need: Climate Change, Capitalism and Sustainable Wellbeing*, Cheltenham: Edward Elgar

14 SCHNABEL, «A new age of energy inflation: climateflation, fossilflation and greenflation».

quen una reducció de les collites i la producció d'aliments, el que pot augmentar el preu dels aliments.

En últim lloc, les cadenes globals de valor podrien patir importants canvis en el futur. Hi ha veus que alerten que la globalització podria estar arribant a un punt mort.¹⁵ Davant de la crisi que va produir la Covid-19, l'escassetat de recursos de matèries primeres i productes intermedis, i els conflictes entre potències mundials, els governs comencen a prioritzar problemes geopolítics i el control de sectors estratègics per les economies estatals i regionals, encara que això suposi un augment dels costos de producció.

Per afrontar aquests reptes, pensem que cal augmentar la capacitat d'acció de les institucions públiques i dotar de més poder els treballadors. A Catalunya, per exemple, podem aprofitar la gran tradició de l'economia social i solidària per desenvolupar un model industrial democràtic i que reparteixi els guanys equitativament. ■

15 AMSTRONG; WU, «The end of globalisation as we know it».

■ Bibliografia

ALVAREZ, Jorge (et al.). «Wage-Price Spirals: What is the Historical Evidence?» [en línia]. A International Monetary Fund, a 11 de novembre del 2022. Disponible a: <www.imf.org>.

AMSTRONG, Robert; WU, Ethan. «The end of globalisation as we know it» [en línia]. A *Financial Times*, a 31 de març del 2022. Disponible a: <www.ft.com>.

BANCO DE ESPAÑA, «Evolución reciente del mercado del alquiler de vivienda en España» [en línia]. Disponible a: <www.repositorio.bde.es>.

BENZARTY, Youssef (et al.). «What goes up may not come down: Asymmetric incidence of value-added taxes» [en línia]. A *Journals of political economy*. Disponible a: <www.journals.uchicago.edu>.

DE GRAUWE, Paul Ji, Yuemei. «Monetary policies that do not subsidise banks» [en línia]. A *CEPR*, a 9 de gener del 2023. Disponible a: <www.cepr.org>.

FERRARI, Juan. «Los beneficios del comercio, los servicios, la restauración y la industria, en máximos» [en línia]. A *El nacional*, a 13 de gener del 2023. Disponible a: <www.elnaciona.cat/oneconomia>.

GOUGH, Ian. *Heat, Greed and Human Need: Climate Change, Capitalism and Sustainable Wellbeing*. Cheltenham: Edward Elgar, 2017.

MONRAS, Joan; MONTALVO, José G. «The effect of second-generation rent controls: new evidence from Catalonia». A *BSE Working paper 1345*, 2023.

PONCE DE LÉON, Rodrigo. «Thomas Piketty: 'Un solo accionista no debería tener más del 10% de los derechos de voto en una gran empresa'» [en línia]. A *eldiario.es*, a 17 de gener del 2022. Disponible a: <www.eldiario.es>.

SCHNABEL, Isabel. «A new age of energy inflation: climateflation, fossilflation and greenflation» [en línia]. A *European Central Bank*, a 17 de març del 2022. Disponible a: <www.ecb.europa.eu>.

US CONGRESS. «Emergency Price Stabilization Act of 2022» [en línia]. Disponible a: <www.congress.gov>.

YEBRA, Daniel. «El Banco de España constata que los beneficios de las empresas han crecido siete veces más que los salarios» [en línia]. A *eldiario.es*, a 1 de desembre del 2022. Disponible a: <www.eldiario.es>.

YEBRA, Daniel. «El BCE admite que las subidas de los tipos de interés no están bajando la inflación, pero amenaza con más aumentos» [en línia]. A *eldiario.es*, a 11 de febrer del 2023. Disponible a: <www.eldiario.es>.